

Рецензія

**рецензента, доктора медичних наук, професора, завідувачки кафедри
терапевтичної стоматології ВНМУ ім. М. І. Пирогова**

**Марії Михайлівни ШИНКАРУК-ДИКОВИЦЬКОЇ на дисертаційне
дослідження аспірантки кафедри хірургічної стоматології та щелепно-
лицевої хірургії ВНМУ ім. М. І. Пирогова Тетяни Миколаївни КАНІШИНОЇ
на тему: «Інтраопераційна профілактика післяопераційних ускладнень після
видалення однокореневих зубів на верхній щелепі у пацієнтів на тлі цукрового
діабету в компенсованому стані (клініко-експериментальне дослідження)»,
представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду**

**ДФ 05.600.060, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького
національного медичного університету ім. М. І. Пирогова №89 від 28.10.2022
року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М. І. Пирогова №3 від 27
жовтня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового
захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії
галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».**

1. Ступінь актуальності обраної теми.

Невпинне зростання кількості хворих на цукровий діабет у всьому світі складає проблему не тільки для ендокринологів, але й для представників інших спеціальностей. Актуальною та важливою ця проблема є і для лікарів стоматологів, адже перші ознаки цієї хвороби спочатку проявляються в ротовій порожнині. Для хірургів стоматологів наявність цукрового діабету є обтяжуючим фактором для будь-якого хірургічного втручання включаючи видалення зуба. Це обумовлено високою частотою післяопераційних ускладнень та уповільненими репаративними та регенеративними процесами, які спостерігаються в пацієнтів на тлі цукрового діабету. Необхідність санації порожнини рота хворих на цукровий діабет сягає 90%, а часті ускладнення карієсу, агресивний перебіг генералізованого пародонтиту призводять до того, що багато хворих на цукровий діабет потребують операції видалення зуба. Загоювання постекстракційної рани на тлі цукрового діабету має особливості і характеризується уповільненням процесів регенерації та високим ризиком розвитку ускладнень в післяопераційному періоді. Через те, актуальним є пошук можливостей покращення процесів регенерації післяопераційних ран та зменшення частоти ускладнень в післяопераційному періоді, враховуючи особливості патогенезу їх виникнення.

З огляду на те, дисертаційна робота Канишиної Тетяни Миколаївни «Інтраопераційна профілактика післяопераційних ускладнень після видалення однокореневих зубів на верхній щелепі у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані (клініко-експериментальне дослідження)» є доречна та на часі, оскільки спрямована на вирішення актуальної проблеми сучасної профілактики - вдосконалення методики активізації механізмів регенерації постекстракційної рани у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані шляхом інтраопераційного застосування PRF-згустку та в комбінації з

фотонним випромінюванням.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертанткою проведено інформаційно-патентний пошук, в роботі проаналізовано 218 джерел зарубіжної і української літератури переважно за останнє десятиріччя, визначено пріоритет у дослідженні. У роботі сформульована мета: вдосконалення профілактики післяопераційних ускладнень після видалення однокорневих зубів на верхній щелепі у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані шляхом активізації механізмів регенерації постекстракційної рани із застосуванням збагаченого тромбоцитами фібрину в комбінації з фотонним випромінюванням. Для реалізації поставленої мети були запропоновані 5 завдань і влучно підібрані сучасні, високотехнологічні методи дослідження та аналіз даних: епідеміологічне дослідження для визначення поширеності стоматологічних захворювань серед пацієнтів, що хворіють цукровим діабетом, клінічні методи – для оцінювання суб'єктивних і об'єктивних показників перебігу післяопераційного періоду; експериментальні – для моделювання цукрового діабету та постекстракційної рани, морфологічні та морфометричні – для вивчення процесів регенерації постекстракційної рани; інструментальні - для вивчення мікроциркуляції з допомогою фотоплетизмографії, статистичні – для аналізу ступеня вірогідності та достовірності результатів дослідження.

Отже, науковий рівень дисертації за поставленими завданнями і використаними методиками досліджень є новітній і відповідний. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні з використанням тотожно підібраних математичних і статистичних методів. Отримані результати є достовірними і науково обґрунтованими.

За матеріалами дисертації опубліковано 16 наукових праць, з них: 2 статті опубліковані у закордонних виданнях (Польща), що проіндексовані у базі даних Scopus та Web of Science; 5 статей у наукових фахових журналах, що входять до переліку ВАК України; отримано 3 патенти України на корисну модель; 6 публікацій у матеріалах конференцій та конгресів.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Вперше експериментально доказана ефективність комбінованого використання PRF технології та фотонного випромінювання для зниження ризику розвитку післяопераційних ускладнень та активізації процесів регенерації в лунці видаленого зуба на тлі ЦД.

Поповнені дані щодо морфологічної картини репаративних регенераційних процесів в постекстракційній рані при застосуванні фібринових згортків та фотонного випромінювання.

Доведено ефективність поєднаної дії фібринового згортку та фотонної терапії для профілактики постекстракційних ускладнень у пацієнтів на тлі ЦД.

Вперше в клініці застосована комбінована дія збагаченого тромбоцитами фібрину та фотонного випромінювання після видалення зуба у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані, що сприяло профілактиці постекстракційних ускладнень.

При створенні дизайну експерименту розроблений спосіб забору крові з латеральної хвостової вени лабораторних щурів (патент України на корисну модель № 120056) та спосіб виготовлення PRF з венозної крові щурів (патент України на корисну модель № 127564), спосіб видалення зубів на верхній щелепі у щурів (патент України на корисну модель № 126612).

В роботі вирішено всі поставлені завдання, проведений всебічний аналіз даних, на основі якого сформульовані висновки, які є повними і науково обґрунтованими. По кожному із поставлених завдань опубліковані статті, в яких викладені основні положення, отримані результати і висновки дисертації.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні методи дослідження, які авторка використала у роботі, базуються на аналізі великого масиву джерел літератури, включаючи провідні дослідження з обраної проблематики в рецензованих фахових виданнях. Результати сформовані внаслідок дослідження та аналізу достатньої кількості показників. Математично-статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно та дозволяє використовувати результати дослідження у подальшому обговоренні. Висновки та наукові положення засновані на опрацьованих автором даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів досліджень. Всі результати є статистично значимими. Вважаю, що отримані дисертантом результати, наукові положення та висновки є значущими і науково обґрунтованими.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Поставлені наукові завдання повністю розв'язані в дисертаційній роботі на високому науковому рівні. Для кожного задання підібрані оптимальні підходи. В роботі для обробки отриманих даних використані як добре зарекомендовані стандартні методи, так і сучасні наробки інших наукових колективів, які дозволили провести всебічний аналіз.

Дисертантка освоїла використані методики – провела епідеміологічне дослідження, морфологічні та морфометричні методи, фотоплетизмографію, з наступною статистичною обробкою отриманих результатів з використанням загальноприйнятних методів варіаційної статистики в ліцензійному пакеті

Statistica 6.0 та 8.0. Рівень вірогідності оцінювали на рівні 95 % ($p < 0,05$) з використанням t – критерію Стьюдента. Дисертантка добре здійснила огляд літератури та провела порівняння отриманих даних із відомими дослідженнями.

Представлене дисертаційне дослідження є документальним оформленням проведеної Канішиною Т.М. роботи, написане на високому науковому рівні і доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника. Таким чином, необхідно відмітити високий рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Дана дисертаційна робота являється частиною науково-дослідницької роботи «Розробка методів хірургічного лікування хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки з урахуванням корекції супутніх захворювань», яка виконується на кафедрі хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. Номер державної реєстрації 0118U005403. В комплексній темі дисертант являється виконавцем окремого фрагменту.

Застосування поєднаної дії збагаченого тромбоцитами фібрину та фізіотерапевтичного впливу фотонного випромінювання дає можливість провадити в практичну охорону здоров'я досліджену методику не інвазивної та ефективної профілактики виникнення післяопераційних ускладнень та покращення загоювання постекстракційної рани у пацієнтів на тлі ЦД, яка є безпечною та доступною.

Використання ФПГ дає змогу оцінити стан МЦР в тканинах пародонту в периапікальній ділянці та може бути використана для оцінки ефективності лікування.

Результати роботи впроваджено в лікувальну роботу відділення щелепно-лицевої хірургії Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М. І. Пирогова, ЛОР-відділення з ліжками щелепно-лицевої хірургії Вінницької міської клінічної лікарні швидкої медичної допомоги, в практичну роботу міського комунального підприємства «Медичний стоматологічний центр», запроваджено в навчальний процес кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії ВНМУ ім. М. І. Пирогова, кафедри загальної стоматології МГУ м. Одеси.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Результати дисертаційного дослідження рекомендується надалі впроваджувати в науковий і навчальний процес вищих медичних навчальних закладів. На основі літературного огляду, результатів дослідження, їх узагальнення та висновків рекомендую написати україномовну та англійськомовну оглядову статтю.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікаціях програмою «StrikePlagiarism.com» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, само плагіату, фабрикування, фальсифікування даних чи будь яких інших порушень принципів академічної доброчесності. Оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 81,6%. Наявні співпадіння відповідають власним публікаціям, загальноживаними термінам і фразам, всі цитовані фрази містять посилання на відповідні першоджерела. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Підводячи підсумок, варто відзначити, що дисертаційна робота Канішиної Тетяни Миколаївни на тему: «Інтраопераційна профілактика післяопераційних ускладнень після видалення однокоренових зубів на верхній щелепі у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані (клініко-експериментальне дослідження)» є завершеною, самостійною, кваліфікаційною, науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу сучасної стоматології - вдосконалення методики активізації механізмів регенерації постекстракційної рани у пацієнтів на тлі цукрового діабету в компенсованому стані шляхом інтраопераційного застосування PRF-згустку в комбінації з фотонним випромінюванням.

За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Одержані під час виконання дисертаційної роботи результати мають вагомое значення для сучасної стоматології та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень. Вона у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України №40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Канішина Тетяна Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 Стоматологія.

Рецензент,
завідувачка кафедри
терапевтичної стоматології
ВНМУ ім. М. І. Пирогова,
доктор медичних наук,
професор

Марія ШІНКАРУК-ДИКОВИЦЬКА